

АЗƏРБАЙҖАН ЕЛМЛƏР АКАДЕМИЈАСЫ
МƏРКƏЗИ ЕЛМИ КИТАБХАНА

МИРЗƏ ƏНСƏРЛИ (ЛƏМБƏЛИ)

ИСТАНБУЛУН
МƏШҺУР КИТАБХАНАЛАРЫ

БАКЫ - 1998

РЕДАКТОР: Азәрбајчан ЕА Мәркәзи Елми Китаб-
ханасынын китабханашунаслыг вә библиографија үзрә
методика шө'бәсинин мүдири АДІЛӘ МӘММӘДОВА

Китабча мүәллифин өз вәсаити һесабына
нәшр олунмушдур

Әнсәрли (Ләмбәли) М.М. Истанбулун мәшһур ки-
табханалары. - Бакы, 1998. - 31 с.

КИРИШ

1923-чү ил октябрын 29-да Түркиядә Мустафа
Кәмал Пашанын лидерлији илә республика е"лан едил-
ди. Республика е"лан едилдикдән сонра Түркиягә һөку-
мәти өлкәдә китабхана ишинин јенидән гурулмасыны
әсас вәзифәләрдән бири һесаб етди.

Китабханаларын өлкәнин мәдәни вә елми һәјатын-
дакы дејерини баша дүшән һөкумәт китабхана ишинин
јашшылашдырылмасы үчүн бир чох тәдбирләр көрдү.
Һөкумәт диггәти даһа чох күтләви китабханаларын вә
оху залларынын артырылмасына јәнәлтмишди. Китаб-
ханаларын тәшкилиндә, һәмчинин онларын китаб
фондларынын зәнкинләшдирилмәсиндә һөкумәтин
вәғф мәдрәсә вә дәрвиш ичмаларынын китаб фондла-
рынын мүсәдирәси үчүн апардығы тәдбирләр әһәмиј-
јәтли рол ојнамышдыр. 1924-1926-чы илләрдә он мин-
ләрлә китаб вә әлјазмалары олан 65 ири мәдрәсәнин
китаб фонду һөкумәтин гәрары илә Истанбул, Анкара,
Измир, Бурса, Самсун вә башга шәһәрләрин китабха-
налары арасында бөлүшдүрүлмүшдү.

20-чи илләрин әввәлләриндә Түркиянин бир чох
шәһәрләриндә дәвләт бүдчәсиндә олан 2 дәвләт күт-
ләви китабханасы (икиси дә Истанбулда јерләшир), 11
вәғф китабханасы, Измир Китабхана Чәмијјәтинә мәх-
сус олан бир китабхана (Измир Милли Китабханасы) вә
шәхси адамлар тәрәфиндән халг үчүн јарадылмыш 20

китабхана вар иди. Бунлардан башга назирлик, идарə вə музејлəрдə гејдə алынмыш, фонду 500-1500 чилдə гədəр олан 10-а јəхын хусуи китабханалар да фəалиј-јəт кəстəрмишдир.

Сонралар өлкədə олан китабханалар рəһбərлиј-даһа да јəхшылашдырмаг үчүн МИЛЛИ МААРИФ Назир-лији нəздиндə Баш Милли Китабханалар Мүдирлији јарадылды. Дəвлəт тəрəфиндən Халг Евлəринин бəјүк шəбскəси шəһəрлəрдə вə онларын шə"бэлəри олан Халг Отаглары исə кəндлəрдə тəшкил олунурду. Сон-ралар бу Халг Отагларынын нəздиндə кичик китабхана-лар да јарадылды. Бу евлəрин вə китабханаларын ма-лијјəлəшдирилмəsi Халг Республикачылар Партијасы тəрəфиндən һəјата кечирилирди.

Түрkiјə һөкүмəти тəрəфиндən 1928-чи илдə Ан-карада илк күтлəви китабхана јарадылды. Һəлə 1926-чы илдə бир сыра шəхси коллəксијаларын əсасында јара-дылмыш Истанбул Унверситетинин Китабханасында ки-табхананын директору ФƏҺМИ ƏДҺƏМ КАРАТАЈ тəрə-финдən илк дəфə олараг китабхана кадрларыны јетиш-дирən тəдрис мүəссисəsi јарадылды.

1934-чү илдə Түрkiјədə Бəјүк Миллəт Мəчлиси тə-рəфиндən мəчбури нүсхə һаггында ганун гəбул едилди. Бу гануна кəрə өлкəнин бүтүн нəшријјатлары (дəвлəт вə шəхси چاپ мəһсуллары ишыг үзү кəрдүкдən сонра 15 күн əрзиндə һəр چاپ нəшринин 5 нүсхəсини Маариф

Назирлијинин хусуи идарəсинə (Басма Јазы Ресимле-ри Дерлеме Мүдүрлүјү) беш ири китабхана арасында бөлүшдүрмəк үчүн кəндəрилмəли иди [Мəчбури нүс-хəлəр Анкара Үмуми Китабханасы, Истанбул Үмуми Ки-табханасы, Истанбул Университети Китабханасы, Из-мир Милли Китабханасы (1912-чи илдə јарадылыб) вə Милли Маариф Назирлији].

Милли Маариф Назирлијинə кəндəрилən мəчбури нүсхəлəр кəлəчəкдə јарадылачаг Милли Китабхана үчүн сахланылып. Мəчбури нүсхəлəрин јыгылмасы вə бөлүшдүрүлмəsi идарəсинин илк рəиси СƏЛИМ НҮСРƏТ ГЕРЧЕКИН рəһбərлији алтында "Түрkiјə Библиографи-јасы" нəшр олунмаға башлады вə бурада 1928- чи ил-дən- Түрkiјədə латын əлифбасына кəчилən вахтдан-бүтүн چاپ əсəрлəри гејдə алынмышдыр. Əслиндə "Түр-kiјə Библиографијасы" өлкəнин چاپ нəшрлəрини өјрə-нən Милли Библиографија иди.

Түрkiјə Милли Маариф Назирлији тəрəфиндən өлкədə фəалијјəт кəстəрən китабханаларын нөвлəрини вə типлəрини мүəјјən етмəк үчүн 1935-чи илдə Истан-бул Университетинин əрəб дили вə əдəбијјаты үзрə профессору, алман шəргшунасы ҺЕЛМУТ РИТТЕРИН сəдрлији илə КИТАБХАНА Тəснифаты (Күтүбханелер Тасниф Комисјону) үзрə хусуи комиссија јарадылды. Риттер өз рапортунда гејд едирди ки, Истанбулда уни-верситет китабханасындан башга 20- јə јəхын вəгф ки-

табханасы да фəалијəт кəстəрир. О, сонра бу вəгф китабханаларынын бəјүк саяда ишлəнмəмиш вə охучулар үчүн əлчатмаз олан надир əлјазмаларындан бəһс едир вə онларын бир јерə јығылыб сахланылмасы үчүн хусуси јер тикилмəсини тəклиф едир. Бүтүн бунларла јанашы Түркиягə һөкүмəти тəрəфиндəн китабхана ишинин тəшкилинə кəмəк кəстəрмəк вə китабхана кадрларынын һазырланмасы үчүн Алманијадан ики китабхана мүтəхəссиси дə дəвəт едилмишдир. Онлардан бири доктор Иосиф Штумвол иди. О, Анкарада Кəнд Тəсəррүфаты Институтунун китабханасыны јаратды вə елə орада да 1936-чы илдə 30 нəфəрə јахын динлəјинчиси олан китабхана курсу тəшкил етди. Дикəр алман мүтəхəссиси исə доктор Готтлак иди ки, о да Истанбул Университетиндə 10 илдəн чох ишлəдисə дə китабханачылыг үзрə мүтəхəссис олмadyгы үчүн бурада һеч бир из гəјмady.

30-чу иллəрдə Түркиягə һөкүмəти китабханачылыг иши үзрə милли кадрларын һазырланмасына тəшəббүс кəстəрди вə бу мəгсəдлə үч нəфəри Алманијага кəндəрди. Онлардан бири сонралар Түркиягəдə китабхана гуручулугу сaһəсиндə əн бəјүк сималардан бири-Аднан Əтјүкəн олмушдур. О, 1939-чу илдə Алманијадан гəјыдыб Түркиягəдə Алманија Дəвлəт Китабханасы нүмунəсиндə Милли Китабхана јарадылмасынын гызгын тəблигинə башлады. О, бу мөвзуда дəфəлəрлə радиода

вə мəтбуатда чыхыш етмишдир. Аднан бəј 1941-чи илдə кəлəчəк Милли Китабхана үчүн милли кадрлар һазырламаг үчүн Анкара Университетиндə китабханашүнаслыг үзрə факултəтив мəшгəлəлəр тəшкил етди. 1946-чи илдə Милли Маариф Назирлијиндə Мəтбуат Идарəсинин рəиси ишлəјəн Аднан Əтјүкəн Милли Китабхана нын јарадылмасы үчүн Тəшəббүс Бүросу јаратды.

1940-1950-чи иллəрдə Түркиягəдə китабхана ишинин вəзијјəти һaггында дəгиг мə"луматлары 1947 вə 1950-чи иллəрдə дəрч олунмуш статистик материаллаодан даһа ајдын кəрмəк олур:

Күтлəви китабханалар

Иллəр	китабханаларын саяы	китабханаларын үмүми саяы	охучуларын саяы	китабханаларын сахланылмасы үчүн хəрчлəр (лирə)
1937	89	453001	772555	101313
1945	82	658698	908953	215050
1949	83	802021	840308	526613
Халг оху отаглары				
1937	543	23717	95951	4715
1945	230	17657	39881	15165
1949	54	4729	5574	833

Чəдвəлдəн кəрүндүјү кими 1937-1949-чу иллəрдə Түркиягəдə күтлəви китабхананын саяы бир китабхана да олса артмајыб, əксинə азaлыб. Күтлəви китабханаларда исə китабларын саяы хəјли артмышдырса да бу ејни китабларын алынмасы һесабына јох, башлыча оларaг кəһнə китабларын вə ја шəхси адамлар тəрə-

финдэн китабханаја верилмиш һәддијәләр һесабына олмушдур. Чәдвәлдән көрундүјү кими охучуларын мајан сајы исә диггәтә чарпачаг дәрәчәдә артмышдыр. Көс-тәрилән рәгәмләрә көрә китабханаја чәкилән хәрчләр о гәдәр дә чох дејилдир. Китабханалара ајрылан вәсаитин јарыдан чох һиссәси ишчиләрин әмәк һаггынын өдәнилмәсинә кетдијиндән јени китабларын алынмасына гәпик-гуруш галырды.

Маариф Назирлији тәрәфиндән нәзарәт едилән вә малијјәләшдирилән кәнд китабханаларында да вәзијјәт үрәкачан дејилди. Статистик мә"луматлара көрә 1937-чи илдә онларын сајы 543 олдуғу һалда, 1949-чу илдә чәми 54-ү галмышдыр. Халг Республикачылар Партијасына мөхсус олан китабханаларын вәзијјәти дә о гәдәр нормал олмамышдыр. Статистик сәнәдләрдән көрүнүр ки, 1945-чи илдә үмуми китаб фонду 64807 әдәд олан 395 халг евләринин китабханалары, үмуми китаб фонду 73681 әдәд олан 366 халг отаглары китабханалары вар иди. Халг Республикачылар Партијасы бу китабханаларын сахланылмасына 294813 лирә вәсаит бурахырды ки, һәр китабханаја орта һесабла 400 лирә дүшүрдү. Анчаг, фонду 10000 дән артыг олан Анкара Халг Евинин Китабханасы мадди вәсаитлә там тә"мин олунурду.

1950-чи илдә Демократ Партијасынын сечкиләрдә гәләбә газанараг һакимијјәтә кәлмәси илә әлагәдар олараг Халг Республикачылар Партијасына мөхсус олан

бүтүн китабханалар Халг Евләри вә Халг Отаглары илә бирликдә бағланды. Онларын биналары вә әмлаклары бәләдијјәләрә вә әввәлки саһибләринә (1935-чи илдә Түрkiјә Масон Чәмијјәти Ататүрк тәрәфиндән бағланан заман онларын бир чох әмлаклары вә биналары Халг Евләринә верилмишдир) гәјтарылды. Бунунла да Маариф Назирлијинин тәркибиндә олан Халг Евләринин, онларын кәнд филиалларынын вә китабханаларынын бағланмасы халг тәһсили ишинә дә чидди зәрбә вурду.

1945-чи ил статистик мә"луматларына көрә ән ири, чох вә аз дәрәчәдә ишләјән китабханалар јалныз 6 китабхана иди: Истанбул Университети Китабханасы (140000 ваһид нүсхә), Истанбул Бајазид Күтләви Китабханасы (59000 ваһид нүсхә), Анкара Үмуми Китабханасы (51000 ваһид нүсхә), Истанбул Сүлејманијјә Үмуми Китабханасы (50000 ваһид нүсхә), Измир Милли Китабханасы (35000 ваһид нүсхә) вә Истанбул Милләт Китабханасы (29000 ваһид нүсхә).

Түрkiјә китабханалары өзләринин әлјазма нәшрләри илә даһа зәнкиндир. Рәсми мә"луматлара көрә 80-чи илләрин ахырларында Түрkiјә китабханаларында 160000 гәдәр әлјазма вардыр ки, онларын бә"зиләри надир әлјазмалардыр. Османлы Империясы дөврүндә өлкәдә јаранмыш тарихи шәраитин (бурада тарихи шәраит дедикдә Османлы Империясы әразиләринин Европа, Асија вә Африка гитәләринин бир чох торпаг-

ларыны əhatə еtməсидир) nəтичəсиндə Түрkiјəнин китабхана, музей вə архивлəриндə əрəб, түрк вə фарс диллəриндə дүнјанын ən əһəмијјəтли əлјазмаларынын 80%-и, һəмчинин хејли мигдарда латын, јунан вə диқəр диллəрдə олан əлјазмалар топланмышдыр.

Республика е"лан едилдикдэн 50 ил сонра, јə"ни 1973-чү илдə өлкəдə артыг 375, 1983-чи илдə исə 636 китабхана олмушдур ки, бунларын да əксəријјəти халг китабханаларыдыр.

ИСТАНБУЛ УНИВЕРСИТЕТИНИН МƏРКƏЗИ КИТАБХАНАСЫ

Истанбул Университетинин Мəркəзи Китабханасы 1925-чи илдə о заманкы ректор Исмајыл һаггы Балтачыоғлунун тəшəббүсү илə јарадылмышдыр. Китабхананын бинасы Истанбулун Бајазид дејилən саһəсиндə Тəгвимхана чаддəсинин Сүлєјманијјə кедən күчəсиндə јəрлəшир. Бу бина 1912-чи илдə Шејхүлислам Хејри эфəнди тəрəфиндən "Мəдрəсəт үл-Кузат" (газилəр мəктəби) оларг истифадə едилмəк үчүн инша етдирилмишдир. Китабхана үчмəртəбəли бинанын 18 отағында јəрлəшир. Китабхананын фондунун əсасыны Султан II Əбдулһəмидин Јылдыз Сарајындакы китабханасы илə бəрəбər Молла Саһиб, Рза Паша вə Халис эфəнди

китабханалары тəшкил едир. Фондун зənкинлəшдирилмəсинə вə сажынын чохалмасына 1934-чү илдə Түрkiјə һəкүмəтинин мəчбури нүсхəлəр һаггындакы гəбул етмиш олдуғу ганун вə китабхананын өз бүдчəсиндən вə саит ајырыб мүəјјən əдəбијјат алмасы да тə"сир етмишдир.

Китабхананын фонду Онлуг Тəснифат Системи илə тəснифлəшдирилмишдир. Онун фондунда олан чап əсəрлəринин топлу каталогуну тəртиб едиб нəшр етдирмəк ишлəри дə апарылмагдадыр ("Истанбул Университетинин Мəркəзи Китабханасынын фондунда олан миниатүрлү китаблар"/Истанбул, 1951/).

Китабхана рəсми иш саатларында ачыгдыр. Евə китаб верилмир.

Китабхананын музей һиссəsi.

Османлы Империясы дəврүндə султанлар вə онларын јахынлары тəрəфиндən елм вə сənəтə һəмишə мараг кəстəрилмиш вə nəтичəдə кəркəмли алимлəр, сənəткарлар тəрəфиндən дəјəрли əсəрлəр јарадылмышдыр. Мүхтəлиф шəхслəр тəрəфиндən султанлара һəдијјə едилən əсəрлəр һəрмəтлə гəбул едилмиш вə сарај китабханаларында горунуб сахланылмышдыр. Сонралар Османлы Империясы дағылыб јериндə Түрkiјə Республикасы гурулдугдан сонра сахланан бу гијмəгли əсəрлəр үмүми китабханаларда халгын истифадəсинə верилмишдир. Анчаг, чох гијмəтли вə на-

дир әсәрләр исә җыялханаларын музей һиссәсиндә сахланылыр. Музей һиссәдә ән мәшһур хәттатларын әл ишләри олан басма вә әлҗазма 300 дәнә Гур'ани Кәримләр мөвчуддур ки, онларын һәр биринин өзүнә-мәхсүс көзәллиҗи вардыр. Бу Гур'анлардан Куфи хәтти илә дәри үзәринә җазылмыш оланлары диггәти даһа чох чөлб едир. Бурада метал җарпаглар мөһүр кими оҗу-лараг җазылмыш бир бәхшиш, Султан Маһмудун гызы Алидә Султана мәхсүс оржинал бир Гур'ан боҗунбағы да сахланылыр. Бурада һәмчинин көзәлликләри илә фәргләнән диванлар (Гануни, Султан III Сәлим, Шейх Галиб вә Әлишир Нәваинин диванлары), җазы мәчмуәләри (Шаһ Исмаҗыл Сәфәвинин вә оғлу Шаһ Тәһмасибин), рәсмләр (рәссам Ләвни вә Маһмуд Гәзнәви адлы сәнәткарын), сәдәф вә фил диши гапаглы җыяллар да вардыр. Ирана кедән Османлы сәфирләринин миниатүрләрини көстәрән сиҗаһ ләкә илә өртүлү Сәфарәтнамә вә Гүдсәки һәзрәти Өмәр чамесинин сәдәф макети дә музейин зәриф вә мараглы бир бәзәҗидир.

"ҖЫЛДЫЗ САРАҖЫ" ҖЫАБХАНАСЫ

Истанбул Университетинин Мәркәзи Җыабхана-сынын тәмәлини тәшкил едәнләрдән бири дә "Җылдыз

Сараҗы" җыабханасыдыр. Бу җыабхана әввәл Долма-баҗча Сараҗынын үст мәртәбәсиндә тә'сис едилмиш, сонра 1924-чү илдә "Җылдыз Сараҗынын" әски һәрәм даирәси җахынлығында тикилмиш күррә шәклиндә олан икимәртәбәли бир евә дашынмышдыр. Җыабхана даһа сонра бурадан Малта Көшкүнә вә нәһәҗет Истанбул Университетинин Мәркәзи Җыабханасына көчүрүлмүш-дүр. Анчаг, бу җыабхананын җыабларынын һамысы бу-раҗа кәтирилмәмишдир, җә'ни бир һиссәси дә диқәр җыабханалара дашынмышдыр. Бу, бир сараҗ җыабха-насы олдуғу үчүн араларында чох гиҗмәтли әлҗазмалар вә албомлар вардыр.

Султан II Әбдүлһәмид султанлыг етдиҗи дөврдә Османлы Империясынын әразисини чох көзмәдиҗиндән империяҗа дахил олан бүтүн вилајет вә шәһәрләрин шәкилләрини вә хәритәләрини чәкдирмишдир. О, бун-лар үзәриндә апардығы тәдгигатлар нәтичәсиндә өлкә-нин идари, сиҗаси вә һәрби ишләрини истигамәтлән-дирмәҗә чалышырмыш. Әбдүлһәмид хан бир франсыз рәссамына сулу боҗа илә Истанбулун абадлыг планыны да чәкдирмишдир. Бу план да җыабхананын фондунда гиҗмәтли мәнбә кими сахланылыр. Фондда сахланан әлҗазмалар арасында хусуси олагаг Султан II Әбдүлһәмид үчүн тәрчүмә едилмиш 3000-ә гәдәр җыаб да вар-дыр. Җыабхананын әсасыны сәдәчә олагаг әлҗазмалар вә диванлар тәшкил етмәкдәдир, җә'ни бурада тарихи,

тибби вә дини мөвзуларда јазылмыш әлјазма китабларла зәнкіндир. Бунлара мисал олагаг биз Гәзаилинин Јусиф Сидги әфәнди тәрәфиндән тәрчүмә едилмиш "Иһја-и Үлүм әд-Дин" адлы әсәри кәстәрә биләрик.

Султан II Сәлимин (Јавуз) Алман императору Вилһелм тәрәфиндән Алманијада чап етдирилмиш фарсча диваны да бу китабхананын гијмәтли әсәрләриндәндир.

СҮЛЕЈМАНИЈЈӘ ҮМУМИ КИТАБХАНАСЫ

XX әсрин Фатех күллијәсинә паралел олагаг XVI әсрдә Султан II Сүлејман (Гануни) өз ады илә тарихләшән Сүлејманијјә күллијәсини тикдирмишдир. Дөврүнүн бүтүн мадди вә мә"нәви еһтијачларыны өдәмәк мәгсәди илә јарадылан бу әзәмәтли күллијә Сүлејманијјә чамеси, Дар үт-Тибб, Дар үл-Һәдис, Әввәл, Сани, Салис, Раби, Мүлазимләр мәдрәсәләри, Табханә, Сибјан мәктәби, Имарәт, Дар үш-Шифә вә һамамдан ибарәт олмушдур. Сонралар күллијә дәхил олан бу мүәссисәләр өз јеринә јетирдикләри функцијалары итирмиш вә онлардан башга мәгсәдләр үчүн истифадә едилмишдир. Мисал үчүн Әввәл вә Сани мәдрәсәләри (Бунлар Сүлејманијјә Үмуми Китабханасынын олдуғу мәдрәсәләрдир), Сибјан мәктәби (Бура 1957-чи ил апрелин 25-дә ушаг китабханасы олагаг јенидән истифадәјә ве-

рилмишдир) вә Имарәт һиссәсини (Бурада сонралар Түрк-Ислам Әсәрләри Музеји јерләшмишдир вә инди дә фәалијәт кәстәрир) кәстәрә биләрик.

Бу күллијәдә јерләшмиш китабхананын јаранма тарихи вәғфијәләрдә 1557-чи ил кәстәрилмишдир. Заман кечдикчә бу китабхананын јерләшдији мәдрәсә бахымсыз һалә дүшмүш олдуғундан бу һал китабханаја да мәнфи тә"сир етмишдир. 1730-чу илдә тахта чыхан Султан I Маһмуд дөврүндә, јә"ни 1740-чы илдә Сүлејманијјә күллијәсинин чаме һиссәсиндә дә бир китабхана јарадылмышдыр. Сонралар Султан Сәлим чамесинә кәчүрүлән бу китаблар 1914-чү илдә тәкрат Сүлејманијјә мәдрәсәсинә дашынараг бу күнкү Сүлејманијјә Үмуми Китабханасынын тәмәлини гојмушдур.

Һал-һазырда китабхананын фондунда 100000 нүсхәдән чох әдәбијат вардыр ки, онун да 70000-и түрк, ујғур, әрәб, вә фарс дилиндә олан гәдим әлјазмалар тәшкил едир.

Бу күн Сүлејманијјә Үмуми Китабханасынын фондунун әсасыны 70-дән чох вәғф китабханаларына (1. Ашир Әфәнди, 2. Бәшир аға, 3. Чәләби Абдуллаһ әфәнди, 4. Чорлулу Әли Паша, 5. Дамад Ибраһим Паша, 6. Әсәд әфәнди, 7. Нафиз Әһмәд Паша, 8. Гылынч Әли Паша, 9. Молла Чәләби, 10. Лаләли, 11. Мәсиһ Паша, 12. Һаләт әфәнди, 13. Нафиз Паша, 14. Зүһдү бәј, 15. Фајзуллаһ Паша, 16. Шазели, 17. Мурад Бухари, 18. Әј-

јублу Һасиб әфәнди дәрһаһы, 19. Ушшаки, 20. Шаһзаде Меймет, 21. Гара Чәләбизаде Һүсамәддин әфәнди, 22. Гасымзаде Бүрһанәддин әфәнди, 23. Газызаде Бүрһанәддин әфәнди, 24. Јени Чаме, 25. Турхан Валиде Султан, 26. Гәзәнфәр аға, 27. Шәһид Әли Паша, 27. Шәһид Әли Паша, 29. Амча Һүсејн Паша, 30. Пәртәвнијал Султан, 31. Султан I Әһмәд, 32. Харпут Әски Халг Еви, 33. Исмајыл һаггы бәј, 34. Бағдадлы Вәһби әфәнди, 35. Таһир аға тәкјәси, 36. Маһмуд Паша, 37. Измирли Мустафа әфәнди, 38. Рүстәм Паша, 39. Јусиф аға, 40. Дүјүмлү Баба, 41. Шејхүлислам Әсәд әфәнди. 42. Меймет аға Чаме, 43. Салиһә Хатун, 44. Сәрвили, 45. һәмдијјә, 46. Лалә Исмајыл әфәнди, 47. Шејх Меймет Мурад, 48. Гәлиболулу Таһир әфәнди, 49. Меймет Мурад-Меймет Ариф, 50. Күлнуш Валиде Султан, 51. Әфгани Шејх Әли һейдәр Әфәнди, 52. Паша, 53. Һүсејн Казым бәј, 54. Иһсан Мәһви бәј, 55. Фатех, 56. Ибраһим әфәнди, 57. Тырновалы, 58. Әбдүлгәни аға, 59. Хосров Паша, 60. Әјјуб Чаме (һәзрәти Халид), 61. Мейримаһ Султан, 62. Есмихан Султан, 62. Бәшир аға, 64. Һәсән Һүснү Паша вә башгалары) мәхсус китаблар тәшкил етмәкдәдир.

Султанијјә Үмуми Китабханасы әлјазмалар баһымындан бүтүн дүнја китабханаларындан үстүндүр. Китабхананын фондунда әрәб дилиндә олан әлјазма китабларын мүәллифләринин һамысы һеч дә әрәбләр оламамышдыр. О дөврләрдә мәдрәсәләрин елм дили ол-

дугундан бир чох түрк мүәллифләри әсәрләрини әрәбчә јазмышдылар.

Сулејманијјә Үмуми Китабханасынын фондундан һәр ил 10000-дән чох охучу истифаде едир ки, онларын да әксәријјәтини елми ишчиләр тәшкил етмәкдәдир. Китабханадан евә китаб верилмир. Китабхананын зәнк:н әлјазмаларындан истифаде едәнләр арасында хари́чи өлкәләрин шәргшүнаслары да чохлуг тәшкил едир. Бунлардан башга дүнјанын бир чох елми мәркәзләриндән Сулејманијјә Үмуми Китабханасынын фондунда олан микрофилм вә фотосурәтләрин алынмасы үчүн Маариф Назирлијинә тәләбнамәләр кәлмәкдәдир. Китабхана исә һәр һансы бир өлкәдән кәндәрилмиш тәләбнамәни јеринә јетирәрәк кәндәдир. Китабхана базар вә чүмә ертәси дахил олмагла һәр күн ачыгдыр. Јалныз дини вә милли бајрамларда ишләмир.

Сулејманијјә Үмуми Китабханасынын фондунда олан бүтүн китабларын вә дөври нәшрләрин тәсвир карточкалары тутулмушдур. Бу карточкалар фондда олан бүтүн китабларын вә дөври нәшрләрин мадди вә мә"нәви сифәтләрини таныдан сәнәддир. Ону да гејд едәк ки, һәр һитаб үчүн үч, әлјазмалар үчүн исә дөрд карточка јазылып. Китаблар фондда адларына көрә әлифба илә дүзүлүрләр.

КӨПРҮЛҮ КИТАБХАНАСЫ

Көпрүлү китабханасы Бәләдијјәдә Диванјолу чаддәсиндә (Диванјолу чаддәси N31) Султан Маһмуд түрбәси гаршысындадыр. Китабхана төк гүббәли, анчаг чох көзәл бир бинада јерләшир. Бинанын әтрафы кичик бир бағча илә әһатә олунмушдур.

Истанбул китабханалары ичәрисиндә тарихән илк мүстәгил бинада јерләшмиш китабхана Көпрүлү Китабханасы олмушдур. Китабхананын тө"сис тарихи вәғфијјәсиндә 1611-чи ил гејд олунмушдур. Китабхананын гуручусу Османлы Империясына ән көркин бир дөврдә чох гүдрәтли сәдри әзәмләр јетишдирән Көпрүлү аиләсинин ән имтијазлы өвлады Фазил Әһмәд Пашадыр (1635-1676). Буғунла бәрәбәр аиләнин дијкәр көркәмли шәхсијјәтләринин дә китабхананын инкишафында хидмәтләри олмушдур. Китабханада олан фондун јарысындан чоху Көпрүлүләрин илк вә бөјүк симасы Мәһмет Пашанын вәғфидир.

Көпрүлү Китабханасынын фонду 3000 нүсхәдири, онун да 2783-ү гијмәтли әлјазмадыр. Бу әлјазмаларын 1646-сы Көпрүлү Мәһмет Пашанын, 393-ү Фазил Әһмәд Пашанын, вә 774-ү исә Мәһмет Асим бәјин вәғф етдикләри китаблардыр. Беләликлә, бурадан ајдын олур ки, китабхананын фондунда олан әлјазма китабларын һамысы Көпрүлү аиләсинә мәхсус оланлар-

дыр. Әлјазма китабларын 2553-ү әрәб, 170-и әрәб һәрфли түркчә вә 60-ы исә фарс дилиндәдир.

Республика дөврүндә үмуми китабханалар дөврүн тәләбләринә ујғун олараг Маариф Назирлијинә табе едилмиш вә бу заман вәғф китабханаларына да јени нәшрләр көндәрилмишдир. Анчаг, Көпрүлү Китабханасы кичик олмасы сәбәбиндән онун пајына дүшән јени нәшрләр 1950- чи илдә верилән бир гәрарла (мүстәгил бир ихтисас китабханасы олараг галмасы ујғун көрүлмүшдүр) Анадолуда јарадылан Гарс вә Гараман китабханаларына көндәрилмишдир. Ону да гејд едәк ки, чап каталогунун тутулмасындан сонра Сүләјманијјә чамесиндә олан әлјазма китабларындан 107 әсәр дә бураја кәтирилмишдир. Китабхана әдәбијјат вә тарих китаблары бахымындан чох зәнкиндир.

Китабханадакы әски әсәрләр арасында ики дәниз јолу хәритәси дә вардыр (1-чи хәритә - 1572, 2-чи исә - 1858-чи илә аиддир.).

Китабханада китаблар һәлә үмуми китабханаларын Вәғф Назирлијинә табе олдуғу Султан II Әбдүлһәмид дөврүндә илк дәфә чап каталогу тәртиб едилмишдир. Бу каталога көрә мөвчуд китаблар үч һиссәјә (Көпрүлү Мәһмет Паша, Фазил Әһмәд Паша вә Мәһмет Асим бәј һиссәләри) ајрылмышдыр. Каталогда китаблар јеринә мөвзулара көрә дүзүләрәк нөмрәләнмишдир. Мәсәлә: Гур"ан, һәдис, фиғһ, тәфсир кими дини

китаблар биринчи, ријазиијат, тибб, тарих, әдәбијат вә башгалары исә сонра дүзүлмүшдүр.

Сон илләрдә исә әввәлки каталогун јени дөврүн тәләбләринә чаваб вермәдијиндән она мүәјјән дәјишликләр едилмишдир. Бүкүнкү каталог карточкалары 3 сыра долабда јерләшән 16 гутуда дүзүлмүшдүр (1-чи сыра /1-5/- адына кәрә, 2-чи сыра /6-10/-мүәллиф адына кәрә, 3-чү сыра /11-16/- мөвзуја кәрә).

Китабхананын тарихиндән, фондунун гурулушундан вә каталог системиндән данышмаг онун кадрларындан да бәһс етмәк лазым кәлир. Китабхананын ишчиләри барәсиндә Көпрүлү Фазил Паша вәгфијјәсиндә дә бә"зи гејдләр вардыр. Бурада кәстәрилир ки, китабханада чалышанлар диндар, гәлби тәмиз вә биликли адамлар олмалыдыр. Вәгфијјәдә о дөврдә китабханада ишләјәнләрин маашлары һаггында да гејдләр едилмишдир. Бурада һәмчинин китабхананын базар, чүмә ахшамы, чәршәнбә ахшамы ачыг олмасы һаггында да мә"луматлар вардыр.

Индики дөврдә исә китабхана милли дини бајрамлар вә һәфтәнин тә"тил күнләриндән башга һәр күн саат 9-12, 13.30-17.30 арасында ачыг олур. Һәлә әввәләр дә вәгфијјәдә евә китаб верилмәсинин гадаған едилмәси дә кәстәрилмишдир.

БАЈАЗИД ДӨВЛӘТ КИТАБХАНАСЫ

Бајазид Дөвләт Китабханасы 1882- чи илдә Истанбулда Маариф Назирлијинә табе олараг јарадылан илк китабханадыр. О тарихә гәдәр мөвчуд олан китабханаларын әксәријјәти вәгф китабханалары олмуш вә Вәгф Назирлији тәрәфиндән идарә едилмишдир. Анчаг, сонралар охучу тәлабатынын кетдикчә артмасыны нәзәрә алан дөвләт Истанбулун мәркәзи һиссәсиндә бөјүк вә мүасир типли китабхана јаратмаг тәшәббүсүнү ирәли сүрдү вә бу мәгсәдлә комиссија јарадылды. О дөврдә Османлы Империясында јаранмыш малијјә чәтинликләри јараначаг китабхана үчүн һәр чүр шәраити олачаг бир бинанын тикилмәсини суал алтында гојурду. Бу прәблеми мүсбәт һәлли јолларыны арајан комиссија сонрадан Бајазид күллијәсинин абад бир һиссәсинин Вәгф Назирлијиндән алыныб Маариф Назирлијинә верилмәси тәшәббүсүнү ирәли сүрдү. Беләликлә, Маариф Назирлијинин мүрачиәти Баби Али васитәсилә сараја чатдырылды вә нәтичәдә сарај тәрәфиндән верилән әмрлә Бајазид күллијәсинин имарәт һиссәсинин бир тәрәфи китабханаја верилди. Бу ишләрин реаллашмасында о дөврүн маариф назири олмуш Мустафа Пашанын хидмәтләри тәгдирәлајигдир. Әввәлләр имарәтин китабханаја ајрылан 6 гүббәли һиссәси вәгфијјә шәртләринә кәрә шәһәрә кәлиб имарәт-

дә гонаг галанларын атларынын сахландығы јер олмуш-
дур. Она көрә дә буранын кәләчәкдә китабхананын
истифадәси үчүн јарарлы һала салынмасы мәсәләси
гаршыја чыхдыса да, о да мүсбәт һәлл олунду. Јә'ни
вахт итирилмәдән тә'мир ишләринә башланды вә бу
иш тезликлә баша чатдырылды. Беләликлә, әски төвлә
Истанбулун ән бөјүк китабханасы һалына кәтирилди.

Бајазид Дөвләт Китабханасы һичри тарихлә 1301-
чи илдә рамазан ајынын илк чүмә күнү дөвләт хадим-
ләринин, алимләрин вә имтијазлы шәхсләрин дә ишти-
ракы илә ачылды. Китабхананын илк ачылышы заманы
онун фондунда һеч бир әдәбијјат олмаса да онун ачыл-
масы илә әлагәдар едилән хејир- дуалардан сонра бир
чох китаблар бағышланды. Китабхана 1912-чи илә гә-
дәр, јә'ни Балкан мұһарибәсинин башланмасына гәдәр
там күчү илә фәалијјәт көстәрмишдир. Китабхананын
фонду едилән бағышламалар, дөвләтин јардымы вә
башга имканлар һесабына хејли артмышды. О дөвр-
ләрдә чап тарихи мә'лум олмајан бир каталога көрә
китабхана фондундакы китабларын сајы 8054-ә чат-
мышды. Балкан мұһарибәсинин башланмасы вә бир
нечә ил давам етмәси өлкәнин башга саһәләринә
олдуғу кими китабханалара да мәнфи тә'сир етди. Бу
илләрдә китабхана охучу олмадығына көрә бағланды.
Мұһарибә дөврүндә дөјүш кедән әразиләрдә вә һәм-
чинин империјанын әлиндән чыхан әразиләрдәки ки-

табханаларын бүтүн китаблары да бу китабханаја кәти-
рилди. Бураја кәтирилән китаблар системсиз, нечә
кәлди елә дә оху салонунда долдурулды. Истиглал гәлә-
бәсиндән сонра китабхана јенә әввәлки вәзијјәтинә
кәтирилди вә мүнтәзәм фәалијјәт көстәрмәјә башлады.
Анчаг, 1934-чү илдән сонра (1934-чү илдә дөвләт мәч-
бури нүсхәләр һаггында гәбул етдији гануна көрә ки-
табхана өлкә дахилиндә чап олунмуш һәр бир нүс-
хәсини алмаға) јенидән китабхананын фондунда китаб-
ларын јерләшмәмәси проблеми ортаја чыхды. Узун
мүддәт, јә'ни 1934-1947-чи илләрдә китабхананын тә'-
мири вә јени әлавә отаглар алынмасы һәлл едил-
мәмиш галды. Анчаг, 1947-чи илдән сонра Китабха-
налар Идарәсинин көмәји сајәсиндә китабхананын һәја-
тында мұәјјән мүсбәт дәјишикликләр олду. Белә ки,
1947-1955-чи илләрдә китабхана 352000 лирә јардым
алараг гаршысында дуран бир чох проблемләри һәлл
етмиш олду. Китабхана һал-һазырда Истанбул,
Бајазид, Имарәт чаддәси 21-дә јерләшир.

Һал-һазырда китабхананын фонду 500000-дән
чохдур ки, онун да 11200-ү әлјазма, 33000-дән чоху
фотошәкил, 20000-ә гәдәри исә дөври нәшрләрдир.

Бајазид Дөвләт Китабханасынын фонду башлыча
олараг I. Әски вәгфләр вә бунлара әлавә едилмиш һә-
дијјәләр (Бәзмиаләм, Һәким оғлу Әли Паша, Манастыр-
лы Исмајыл Һаггы, Намиг бәј, Сәрәтыбба Өмәр әфәнди,

Сабит бәй, Трабзони һүсејн әфәнди, Әбдүлнәфи әфәнди, Әлиһејдәр, Ариф бәй, Чәркәз шејхи Тевфик әфәнди, һафиз Давуд Паша, Хәлил Шәриф Паша, һәсән Фәһми Паша, Исмајыл Фәнни Әртоғрул, Гара Мустафа Паша, Лүтфи бәй, Мәһмет Зиһни әфәнди, Мәһмет Әшрәф, Мүнзәри Ариф бәй, Сүләјман Теффик, Шефки Паша, Теффик Паша, Тырновалы Мәһмет, Зиһни Паша, Вәлијүддин әфәнди, Чөвдәт Паша, Халид бәй вә Әли Рза әфәндинин вәғфләри вә һәдијјәләри), 2. Мәчбури нүсхәләр ганунуна ујғун олараг дахил олан китаблар, 3. Дөвләт нәшријјатына дахил олан әсәрләр, 4. Јардым мәгсәди илә сатын алынған әсәрләр вә 5. Мүәллифләри тәрәфиндән кәндәрилән әсәрләр вәситәсилә зәнкинләшдирилир.

Бајазид Дөвләт Китабханасынын илк чап каталогу 1880-чи илдә Султан II Әбдүлһәмид дөврүндә 69 китабхана үчүн нәзәрдә тутулмуш 40 каталог тәртиб едилмишдир. Бајазид Дөвләт Китабханасынын илк тутулмуш каталогу да бунларын ичәрисиндәдир. Сонралар 1939, 1942, 1946 1950, 1956-чы илләр вә сонрақы дөврләрдә китабханада китабхананын фондунда олан әсәрләрин Онлуг Тәснифата ујғун чап карточкалары һазырланмышдыр.

МОЛЛА МУРАД КИТАБХАНАСЫ

Истанбулда јерләшән китабхана үзәри тағла өртүлү бир Бизанс бинасынын тәмәли үзәриндә тикилмишдир. Бизанс абидәләринә даир апардығы тәдгигатлары илә мәшһур олан Мортмана көрә китабхананын тәмәлини тәшкил едән мә"бәдин ады Аја Лорја олмушдур. Бинанын һүндүрлүјү 12 метрә гәдәрдир. Китабханаја "Саһиб әл-һејрәт Дамадзадә Мәһмет Мурад" китабәли кениш бир гапыдан кечилир. 1775-чи илдә тикилән бу китабхана бинасы ме"марлыг бахымындан чох орижиналдыр.

Китабхананын гуручусу Дамадзадә Мурад әфәнди өз дөврүнүн мәшһур шәхсләриндән олмуш вә Османлы дөвләтиндә бир чох мәс"ул вәзифәләрдә ишләмишдир. О, әввәл, јә"ни 1769-чи илдә бир тәкјә тикдирмиш вә сонра китабхана бинасыны инша етдирмишдир. Гурулмуш китабхананын тәкјә илә һәмишә сых мүнәсибәтләри олмушду. Елә бу сәбәбдән дә илк заманлардан тәкјә шејхләри китабханаја чидди мараг кәстәрмишләр. Сонралар тәкјә јанмыш вә китабхана һәмин әразидә тәк галмышдыр.

Һал-һазырда китабхананын фондунда тәғрибән 10000-дән чох әдәбијјат вардыр. Китабхананын фондунда тәшкил етмиш илк китаблар әввәл Нәғшбәнди

тәкјәсиндә топланмыш, сонралар исә китабхана гурулан заман ораја көчүрүлмүшдүр. Китабхананын фондунда олан китаблар ики формада топланмышдыр:

1. Молла Мурад вә јахынларынын вәгф етдији китаблар, 2. Јерләри дәјишдирилмәк мәчбуријјәтиндә олан вә ја бағланан тәкјәләрдән кәтирилмиш китаблар. Молла Мурад китабханасынын фондунда олан китабларын јарысындан чоху әлјазмалардыр.

Китабхананын фондунда олан бүтүн китабларын карточкалары тутулмуш вә онларын әлифба вә системли каталоглары јарадылмышдыр. Молла Мурад китабханасында "Халга китаб вермә" дә фәалијјәт көсәтәрир. Китабхана чүмә ертәси вә базар күнләри ачыг олур

НУРУ ОСМАНИЈЈӘ КИТАБХАНАСЫ

Сонралар Нуру Османијјә китабханасы Нуру Османијјә чамеси, мәдрәсәси, имарәти вә түрбәси илә бәрабәр инша етдирилмишдир. Иншаат ишләри Султан Маһмуд дәврүндә башламышдыса да, Султанын өлүмүндән сонра гардашы Султан III Османын тахта чыкмасында бир ил сонра баша чатдырылмышдыр. Гәрб вә Шәрг үслубуну өзүндә бирләшдирән бинанын ме¬мары XVIII әсрин мәшһур сәнәткарларындан олмуш

Симон Калфадыр. Султанын арзусуна көрә тикилмиш Нуру Османијјә китабханасынын 12 метрә чатан бир гүббәси илә 14 сүтунла дәврәләнмиш 13 гүббәчикдән мејдана кәлмиш көзәл бир оху салону вардыр. Китабхананын ики кириш гапысы вардыр. Бунлардан бири султа¬нын шәхсән өзүнүн кириб-чыхдыгы һумајун гапысыдыр ки, бу күн дә истифадә едилмәкдәдир. О заманлар чамејә чүмә күнү намазына кәлән султанлар бу гапыдан китабханаја кирәр вә сәдәfli рәһләләрдә (үзәринә китаб гојуб охумаг үчүн ачылыб-өртүлән алчаг вә кичик миз) мүтаилә едәрләрмиш. Вәгфијјәләрин бириндә султанын адына тәгдим едилмиш китаблары му¬һафизә етмәк үчүн јарадылан китабханаја алты китаб сахлајан тө"јин олундуғу гејд олунмушдур.

1775-чи илдә Истамбулда јарадылмыш Нуру Османијјә Китабханасынын фонду 10000-ә гәдәрди¬р. Китабхананын китаблары үч һиссәјә ајрылыр: 1. Нуру Османијјә һиссәси (бу һиссә китабхана фондунун јарысыны тәшкил етмәкдәдир), сајы 5000-ә јахын олан бу әсәрләрин һамысы әлјазмадыр. Китабларын әксәријјәти әрәб, бир һиссәси исә түрк вә фарс дилләриндәдир. Бурада Чағатај дилиндә јазылмыш ики китаб да вардыр. 2. Бајрам Паша китаблары (китабларын сајы 80 дәнәдир. Әксәријјәти әрәбчәдир. Бунлар арасында Гур'анлар муһүм јер тутур. Бу һиссәдә түрк дилиндә әлјазма китаблар јохдур. Анчаг фарс дилиндә бир әдәд

элјазма вардыр.) 3. Јени әсәрләр һиссәси (бу һиссәдә 4000 дән чох латын һәрфли вә 600-а гәдәр дә әрәб һәрфли әсәр вардыр. Латын һәрфләри илә јазылмыш әсәрләр мүхтәлиф гәрб дилләриндәдир.

Бу китабханада охучуларын даим диггәт мәркәзиндә вә тез-тез мүрачиәт етдикләри әсәрләр әски тарихә малик әлјазмалардыр. Бунлар арасында Ислам вә Түрк дүнјасында һәр бир кәсин фөвгәладә марагына сәбәб олан Гур"ан нүсхәләри вардыр.

Китабхананын мүасир тәләбләрә чаваб верән каталог системи дә фәалијјәт кәстәрмәкдәдир.

ТҮРКОЛОКИЈА ИНСТИТУТУНУН КИТАБХАНАСЫ

Түрколокија Институту Истанбул Университетинин Әдәбијјат факултәсинин нәздиндә фәалијјәт кәстәрән бир елм мәркәзидир. Бу институт 1924-чү илдә Проф. Фуад Көпрүлү тәрәфиндән јарадылмышдыр. Институтун мәгсәди:

1. Түркчүлүклә әлагәдар олан бүтүн мөвзулар үзәриндә арашдырмалар апармаг вә бу тәдгигатларын нәтичәләрини чап етдирмәк, 2. Түрkiјә мәркәзиндә ејни мөвзуларда чалышан мүәссисәләрлә мүнәсибәт гураг бејнәлхалг мәркәз вәзифәсини јеринә јетирмәк ол-

мушдур. Институт арашдырмаларыны вә апардығы елми тәдгигатларын нәтичәләрини елм әләминә чатдырмаг үчүн "Түрколокија мәчмуәси" дә чап етдирмишдир. Бу нәшр органындан башга институт бурада чалышан алимләрин бир чох дәјәрли әсәрләрини дә нәшр етдирмишдир. Института рәһбәрлик һәмишә әдәбијјат факултәсинин профессорларындан бири тәрәфиндән едилмишдир. Бу елм мәркәзинә узун мүддәт проф. Фуад Көпрүлү, проф. Рәшид Рәһмәти Арат, проф. Чавид Бајсун вә башгалары рәһбәрлик етмишдиләр.

Институт бу күн Вәзнәкиләрдә һәсән Паша мәдрәсәсиндә јерләшир. Бу мәдрәсә XVIII әсрдә бир мүддәт дәвләтин бир чох мәс"ул вәзифәләриндә ишләмиш олан Әссәјид һәсән Паша тәрәфиндән тикилмишдир. Мәдрәсә Түрколокија Институтуна верилдикдән сонра мүкәммәл тә"мир едилмишдир. Мәдрәсәнин һејәт һиссәсинин үстү шүшә илә өртүләрәк бөјүк бир салон һәлына кәтирилмишдир. Сонра китаб долабларынын бир һиссәси вә чалышма масалары бурада јерләшдирилмишдир. Китабханада профессорларын ишләмәси вә семинарларын кечирилмәси үчүн ајрычы бир салон вардыр. Китабхана истираһәт күнләриндән башга һәр күн саат 9-дан 18-ә гәдәр ишләјир. Мүнтәзәм олараг чалышмаг истәјән тәләбә һәр алты ајдан бир јени истифадә карты алмалыдыр. Харичдән кәлиб китабхананын зәнкин фондундан истифадә етмәк истәјән һәр

бир шәхс исә әввәлчә китабхана рәһбәрлијинә мүрачиәт етмәлидир. Китабхананын ишчиләринин сајы о гәдәр дә чох дејил.

Һал-һазырда китабхананын фондунда 20000 миндән чох әдәбијјат вардыр. Онлар а) әрәб (1300) вә латын (1100) әлифбасы илә јазылмыш китаблардан; б) әрәбчә вә фарсча әсәрләрдән (294); в) дијер дилләрдәки әсәрләрдән (6000-дән чох) вә г) нәшри дајанмыш дәври нәшрләрдән [түрк дилиндә 75, харици дилләрдә 141] ибарәтдир.

Китабхананын фонду сатын алма, мүбадилә вә бағышланма јолу илә зәнкләшдирилир. Китабхананын фондунун әсасыны Русија шәргшүнасларынын көркәм-ли нүмајәндәләриндән олмуш, әслән Идил-Урал Түрк-ләриндән олан проф. Катановун китаб коллексијасы тәшкил етмәкдәдир. Бу коллексија Түрkiјә һөкүмәти тәрәфиндән сатын алындыгдан сонра бир мүддәт Сүлөј-манијјә Китабханасында мүһафизә едилмиш вә сонра маариф назиринин әмри илә Түрколокија Институтунун Китабханасына верилмишдир. Бу коллексијада елә китаблар вардыр ки, Гәрби Авропа түркологлары бу китаблардан бә'зиләринин фотосурәтләрини алмаг үчүн Института мүрачиәт етмишдиләр вә бу просес јенә дә-вам етмәкдәдир. Китабхана јарандыгы күндән Әдәбиј-јјат факүлтәсинин ајырдыгы мадди вәсаитлә һәр ил јени китаблар вә дәври нәшрләр алып.

Мәшһур Түрkiјәли алимләрдән мәрһум д-р. Аднан Адыварын һәјат јолдашы проф. Халидә Әдиб Адывар әринин гијмәтли китаб вә башга материалларла зәнкин китабханасыны да Түрколокија Институтунун Китаб-ханасына бағышламышдыр.

Бағышланан китаблар вә дәври нәшрләр комплексләри китабханада ајрыча долабларда сахланмаг-дадыр.

Проф. Д-р. Рәшид Рәһмәти Аратын китабханасы да өзүнүн вәсијјәтинә ујгун олараг аиләси тәрәфиндән бураја верилмишдир.

МҮНДӘРИЧАТ:

КҮРИШ	3
Истанбул Университетинин Мәркәзи Китабханасы	10
«Йылдыз Сарајы» Китабханасы	12
Сүлейманијјә Үмуми Китабханасы	14
Көпрүлү Китабханасы	18
Бајазид Дөвләт Китабханасы	21
Молла Мурад Китабханасы	25
Нуру Османијја Китабханасы	26
Түрколокија Институтунун Китабханасы	28

Компүтер тәртибчиси:

Фәлсәфә елмләри намизәди- АРИЗ КӨЗӘЛОВ
ИЛАҖӘ МУРАДОВА

Форматы: 60X84 $\frac{1}{16}$

Һәчми: 2 ч. в.

Сайы: 100 нүсхә

Гиймәти: Мүғавилә илә